

Adab. Kabul  
Vol.13, No.3, Asad-Sumbulah  
(July-August 1965)

# ادب

Ketabton.com

ساحب امتياز : پوهنځی ادبیات

مدیر مسوول : محمد حسین راضی





اعلیٰ حضرت محمد نادر شاہ شہید محصل استقلال افغانستان .





اعلیٰ حضرت معظم ہمایونی محمد ظاہر شاہ ، پادشاہ عرفان دوست و حامی استقلال وطن





بناغلی دکتور محمد یوسف صدر اعظم که در دوره  
حکومت شان کشور عزیز ما در آستانه یک تحول  
ارتقایی قرار گرفته است .

مناجیه  
و داف  
و دخی  
و جکر



## نصیب کی

بنا لفظ ان شجره بلقشہ و لو ان لقمه لولا ملا ایوب لیتموا ان یرضیہ انقلبہ ن الا لا  
نہ ان آء آء تہ انک زینتہ و راہو لو جلا ان و بء ان قی لمتہ نہ وہ صحتہ یونہ نہ  
نہ لفظ ان لو لا ان ہتہ یو ت لیا ان رختہ یو رفاہہ نہ ان یو ت ساہہ ہتہ لفظ  
قنیا آء ت لیا ان رختہ یو رفاہت ہتہ ان آء ان لفظ ان کا ہتہ ہتہ یو ت ساہہ

## دمبار کی پیغام

داد بیا تو پو ہنخی دگران ہیواد د خپلوا کی دا وہ خلو یسنتم تلین پہ  
مناسبت د ہیواد معارف پالونکی تو لو اک ہما یونی اعلیٰ حضرت حضور  
او دافغانستان نجیب ملت تہ دزرہ لہ کومی قبر یکات و راندی کوی  
اود خپلوا کی دمحصل اعلیٰ حضرت محمد نادر شاہ شہید اود خپلوا کی  
د جگری د شہیدانو پا کو اروا حوتہ درود و نہ استوی .

پو ہاند غلام حسن مجددی

داد بیا تو د پو ہنخی رئیس

## بیا تو ہنخی از پیغام

نہ لفظ ان شجره بلقشہ و لو ان لقمه لولا ملا ایوب لیتموا ان یرضیہ انقلبہ ن الا لا  
نہ ان آء آء تہ انک زینتہ و راہو لو جلا ان و بء ان قی لمتہ نہ وہ صحتہ یونہ نہ  
نہ لفظ ان لو لا ان ہتہ یو ت لیا ان رختہ یو رفاہہ نہ ان یو ت ساہہ ہتہ لفظ  
قنیا آء ت لیا ان رختہ یو رفاہت ہتہ ان آء ان لفظ ان کا ہتہ ہتہ یو ت ساہہ

نہ لفظ ان شجره بلقشہ و لو ان لقمه لولا ملا ایوب لیتموا ان یرضیہ انقلبہ ن الا لا  
نہ ان آء آء تہ انک زینتہ و راہو لو جلا ان و بء ان قی لمتہ نہ وہ صحتہ یونہ نہ  
نہ لفظ ان لو لا ان ہتہ یو ت لیا ان رختہ یو رفاہہ نہ ان یو ت ساہہ ہتہ لفظ  
قنیا آء ت لیا ان رختہ یو رفاہت ہتہ ان آء ان لفظ ان کا ہتہ ہتہ یو ت ساہہ

نہ لفظ ان شجره بلقشہ و لو ان لقمه لولا ملا ایوب لیتموا ان یرضیہ انقلبہ ن الا لا  
نہ ان آء آء تہ انک زینتہ و راہو لو جلا ان و بء ان قی لمتہ نہ وہ صحتہ یونہ نہ  
نہ لفظ ان لو لا ان ہتہ یو ت لیا ان رختہ یو رفاہہ نہ ان یو ت ساہہ ہتہ لفظ  
قنیا آء ت لیا ان رختہ یو رفاہت ہتہ ان آء ان لفظ ان کا ہتہ ہتہ یو ت ساہہ

نہ لفظ ان شجره بلقشہ و لو ان لقمه لولا ملا ایوب لیتموا ان یرضیہ انقلبہ ن الا لا  
نہ ان آء آء تہ انک زینتہ و راہو لو جلا ان و بء ان قی لمتہ نہ وہ صحتہ یونہ نہ  
نہ لفظ ان لو لا ان ہتہ یو ت لیا ان رختہ یو رفاہہ نہ ان یو ت ساہہ ہتہ لفظ  
قنیا آء ت لیا ان رختہ یو رفاہت ہتہ ان آء ان لفظ ان کا ہتہ ہتہ یو ت ساہہ

نہ لفظ ان شجره بلقشہ و لو ان لقمه لولا ملا ایوب لیتموا ان یرضیہ انقلبہ ن الا لا  
نہ ان آء آء تہ انک زینتہ و راہو لو جلا ان و بء ان قی لمتہ نہ وہ صحتہ یونہ نہ  
نہ لفظ ان لو لا ان ہتہ یو ت لیا ان رختہ یو رفاہہ نہ ان یو ت ساہہ ہتہ لفظ  
قنیا آء ت لیا ان رختہ یو رفاہت ہتہ ان آء ان لفظ ان کا ہتہ ہتہ یو ت ساہہ

نہ لفظ ان شجره بلقشہ و لو ان لقمه لولا ملا ایوب لیتموا ان یرضیہ انقلبہ ن الا لا  
نہ ان آء آء تہ انک زینتہ و راہو لو جلا ان و بء ان قی لمتہ نہ وہ صحتہ یونہ نہ  
نہ لفظ ان لو لا ان ہتہ یو ت لیا ان رختہ یو رفاہہ نہ ان یو ت ساہہ ہتہ لفظ  
قنیا آء ت لیا ان رختہ یو رفاہت ہتہ ان آء ان لفظ ان کا ہتہ ہتہ یو ت ساہہ

## یک دوسخن

کارکنان مجله ادب خود را بختیار میدانند که با فتحخار ایام فرخنده جشن استقلال وطن عزیز، نشر سومین شماره «ادب» را که با چهل و هفتمین سال استرداد آزادی مصادف نموده است، برای معرفی پوهنهی ادبیات پوهنتون کابل اختصاص داده تاریخچه و تحولات انکشافی آنرا با تشکیلات فعلی پوهنهی ادبیات، در آیینۀ فعالیتهای منسوبینش منعکس سازد.

امیدواریم با این کار، آرزوی علاقه مندان پوهنهی ادبیات، که از دیر زمانی خواستار شناسایی با این کانون بزرگ علمی و ادبی کشور بودند؛ برآورده شده بتوانند. کشور عزیز و باستانی ما، که بار چندین هزار ساله یکی از مدنیت های درخشان را بر داشته است، هم اکنون در آستانه تجلیل چهل و هفتمین سال استرداد آزادی و یک تحول بزرگ اجتماعی قرار دارد.

سهم بسیار ارزنده ادیبان، شاعران و نویسندگان افغانستان در تقویت روحیه حماسی مردم ما و در برپاداشتن بنای با عظمت آزادی افغانستان که بر پایه فداکاریها و جان نذاریهای شگفت انگیزی ریخته شده است، چندان نمایان است که محتاج بیان نمیشد.

ادبیات ما بهترین سند و مظهر آزادی ما است که متضمن افکار آزادی خواهی و احساسات رزمی، ثقافت و فرهنگ و نصب العین ملیت ما بوده و این همه ارزشهای ملی ما در آن منعکس میباشد. به تاسی از همین ارزشهاست که پوهنهی ادبیات در چوکات پوهنتون کابل تأسیس گردید.

ادب به نمایندگی یکی از حلقه های علمی و ادبی کشور و در این جشن ملی را به پیشگاه اعلیحضرت معظم همایونی پادشاه معارف پرور و کافه ملت نجیب افغانستان تبریک میگوید.

محمد حسین راضی

# ادب

مجله دو ماهه

شماره ۳

سنبله ۱۳۴۴

سال سیزدهم

## باپوهنځی ادبیات آشناشوید

کشور باستانی افغانستان، در طول سالیان متمادی، مدنیت‌های پرشکوهی را در آغوش خویش پرورده است. این مدنیت‌ها که محصول اندیشه و قاد و طنداران این آب و خاک است، نقش قدوم روزگاران را تعقیب کرده و هستی خویشان را در مراحل مختلف زمانی به جهانیان و انموده است.

دره‌ها و کوه‌پایه‌های این مملکت با وجود گذشت روزان و شبان، هنوز هم مظهر پدیده‌های مدنی است. دشتهای وادیهای آن هم اکنون گلزار شگوفان هنر، ادب، دانش و فرهنگ گذشته و موجوده ما را می‌نمایاند.

دانشمندان چیره دست، نویسندگان توانا و گویندگان عالی مقام که آثار پر ارج آنان مبین و مفسر افتخارات ملی این وطن است، هنوز چهره واقعی شان در آسمان تاریخ ادبیات ما، چون ستارگان رخشنده در تلالو اند.

درک کیفیت تاریخ و آگاهی از چگونگی ثقافت مادی و معنوی افغانستان، چه برای افغانیان و چه برای سایرین، سود بخش و ارزنده است. حصول این معلومات و وقوف، به تحقیق و کاوش عمیق نیازمندی دارد. بنا بران باید همشهریان افغانی، با جد و جهد خستگی ناپذیر آنرا دست اجرا بسپارند؛ تا مفاخر مایی آنان به آگاهی مردم افغانستان و دیگر کسانی که میخوانند و اهدا راجع به این مملکت اطلاع حاصل کنند؛ رابطه ای بهم رسانند.

بتأسی ازین مفکوره، پوهنخی ادبیات که در نمودن چگونگی تاریخ، ادبیات و ثقافت مادی و معنوی افغانستان، گامهای متین را بر میدارد؛ به اساس پیشنهاد وزارت جلیله معارف و تصویب مجلس عالی وزراء و صحنه اعلی حضرت معظم همایونی، بتاريخ اول میزان ۱۳۲۳ هـ در چوکات پوهنتون کابل رسماً تأسیس گردید.

هدف بمیان آمدن این پوهنخی شرح و تفسیر ثقافت و تاریخ افغانستان بواسطه محققان جوان و مدققان ورزیده و شناساندن این پدیده ها، برای جهانیان است. گذشته از آن علت بوجود آمدن پوهنخی ادبیات، تربیه معلمان لایق و آزموده در رشته های گوناگون نیز می باشد تا بیاری آنان، فرزندان این خاک، خویشتن را به زبوردانش بیارایند. علاوه بر آن، یکی از علل تأسیس پوهنخی ادبیات تهیه و پرورش نویسندگان نیز بوده است.

پوهنخی ادبیات بنا بر ایجاب ضرورت متدرجاً دارای شعبات ذیل گردید:

زبان و ادب پشتو، زبان و ادب دری، تاریخ و جغرافیه، انگلیسی، ژورنالیزم، دیپارتمنت آلمانی، دیپارتمنت فرانسیسی و موء سسه جغرافیه، موء سسه



این عکس اولین دسته از استادان و مشمولین دوره اول پوهنځی ادبیات پوهنتون کابل را بشما نشان میدهد

ملازم  
آقای  
سی  
نظارت  
معاون  
مشیر  
آقای  
مدیر  
پنجشنبه  
روز  
ان  
و آزادی  
و آزادی  
پنجشنبه  
روز

مال مسير  
يا لشقا  
وارج  
هو  
من يجر  
بيل آما  
وخرج  
لکاف  
نوت تا  
ان الهم  
توي  
يا آمل  
مال  
دانش  
فاج و  
بن کار  
بخراف  
۳۱۳  
بینه  
ساگرد  
دالوز  
بازش  
خسای  
الهم

زبا نشناسی و موء سسه علوم اجتماعي که هنوز مراحل ابتدایي تشکیل آن پیموده میشود ؛ نیز در چوکات این پوهنځی بمیان آمد .

دو سال بعد از تأسیس یعنی درست از سال ۱۳۲۵ هـ به بعد ، تحولات قابل وصفی درین پوهنځی بوقوع پیوست . در انتخاب و استخدام استادان دایمی اقدام بعمل آمد . حتی برای تربیة استادان ورزیده و کار آگاه ، زمینه تحصیلات عالی در خارج کشور فراهم گردید . کتابخانه پوهنځی با داشتن کتابهای سودمند ، جبهه انکشاف سو به ذهنی و علمی شاگردان ، مورد استفاده قرار گرفت . مدیریت نشرات تأسیس گردید و بقرض پخش و حفظ فرهنگ و ثقافت افغانستان به اشاعه مجله های ادب و وزمه به زبا نهی ملی و رسمی پښتو و دری ، پرداخت .

در بین سالیان ۱۳۲۸ و ۱۳۳۵ ، پوهنځی ادبیات به انکشاف و تقویت بیشتر نایل آمد . بقرض بلند رفتن حس تجربی و عملی شاگردان ، سیر های علمی و مطالعات دقیق نظری آغاز گردید . در سال ۱۳۳۵ ، رشته ادبیات پښتو و دری از هم جدا شده هدف این تفکیک ، فراهم آوردن متخصصین فهمیده و مجرب جبهه ایضاح و گسترش زبان و ادب پښتو و دری بود . درین هنگام دیپارتمنت انگلیسی نیز روی کار آمد . پس از آن موء سسه جغرافیه برای نیر و مندی سو به دانش محصلان شعبه جغرافیه ، حسب صواب دید مقامات ذی صلاح نمودی بخود گرفت . در بین سالهای ۱۳۳۹ و ۱۳۴۳ نظر به ایجاب وقت و زمان رشته های ژورنالیزم و آلمانی نیز تشکیل گردید . همچنان کورسهای لسان روسی برای رفع نیاز مندیهای شاگردان پوهنځی ادبیات و سایر پوهنځی ها دایر شد . در سال ۱۳۴۴ یعنی در دوره تصدی دکتور عبدالصمد حامد رئیس پوهنتون دیپارتمنت فرانسوی بالواز م مجهز پدید آمد و موء سسه علوم اجتماعي به کارهای مقدماتی خویش آغاز نمود . در همین دوره بنا بر توجه پوهاندمجددی درین پوهنځی برخی از فعالیت های علمی و نشر بعضی از کتب مهم مانند

خلاصه‌المریدین با مقدمه پوهنوال میر حسین شاه معاون پوهنخی ادبیات و آسیای مرکزی تا قرن دوازده ترجمه پوهنوال علی محمدزهما و ایراد سیمنارها و کنفراسهای متعدد سودمند پرو فیسوران خارجی و استادان داخلی، بیش از پیش صورت گرفته است.

### شعبات مختلف پوهنخی ادبیات :

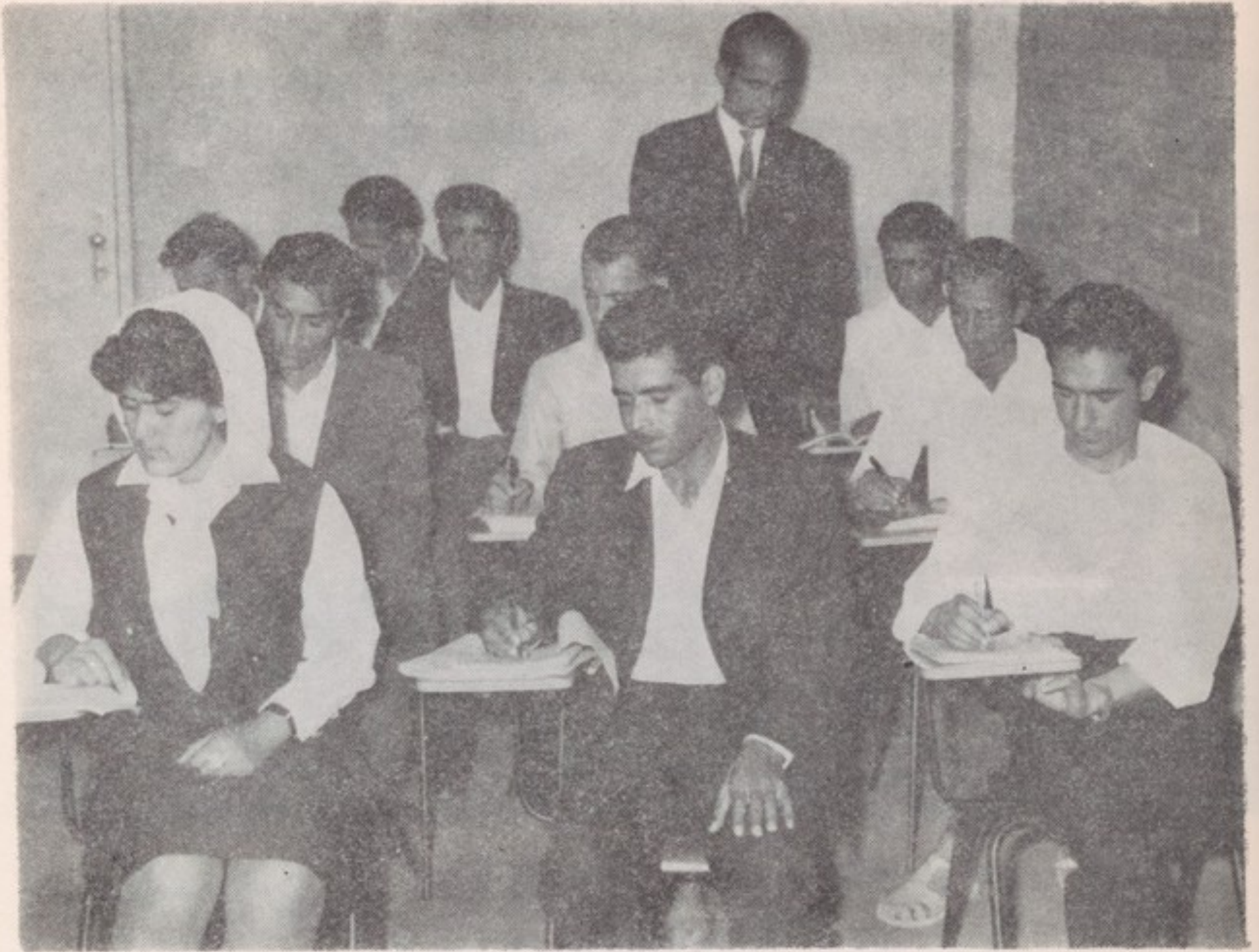
مدت تحصیل در پوهنخی ادبیات چهار سال است، درین مدت شاگردان طور لیلیه و نهاری دروس پوهنخی را تعقیب میدارند. در حال حاضر تعداد شاگردان پوهنخی ادبیات به ۳۱۸ نفر محصل و ۱۴۲ نفر محصله بالغ می گردد. از جمله این تعداد ۱۴۵ نفر محصل و ۸۳ نفر محصله در صنف اول، مشغول تحصیل اند. پوهنخی ادبیات در سال ۱۳۴۰ فیصله کرد که شاگردان صنف اول خود را بصورت عمومی و مشترک با فراگرفتن مضامین رشته‌های مختلف مشغول بدارد. بنابراین محصلان بعد از ختم سال اول به اساس استعداد و لیاقت شان به رشته‌های مغایر تقسیم می شوند و در سالهای بعدی مضامین تخصصی شانرا بررسی و مطالعه می دارند. در صنف چهارم بر علاوه تعقیب دروس، رساله‌ای را برای تثبیت درجه لیسانس خود، تحقیق، ترجمه و یا نوشته می کنند. اکنون جهت آگاهی مزید خوانندگان، شعبات مختلف پوهنخی ادبیات را جدا جدا معرفی میداریم:

### ۱- رشته زبان و ادبیات پشتو:

تعداد شاگردان این رشته را فعلاً (۴۱) نفر محصل و یک نفر محصله تشکیل میدهد. استادان ورزیده زبان ملی پښتو مانند: پوهاند صدیق الله رښتین، بناغلی عبدالشکور رشاد، پوهنمل نور احمد شاگر، بناغلی حبیب الله تزی بناغلی محمد امان صافی، بناغلی حبیب الله پښتون زوی، مضامین اشتقاق، لیکوالی تاریخ ادب، خوشحال پښندنه، متون، زبان شناسی، فلسفه تعلیم و تربیه، روانشناسی، تاریخ اسلام، صرف و نحو عربی، مطالعات ادبی، دستور زبان،



فنون ادبی، تاریخ افغانستان، اجمال ادب دری، علم الاجتماع، اصول تحقیق، اصول تدریس لسان، ترجمه، مبادی اقتصاد، لسان و غیره را درین شعبه تدریس می نمایند.



بناغلی محمد امان صافی در حال تدریس مضمون فنون ادبی در صنف سوم پښتو دیده میشوند.

## ۲- رشته زبان و ادبیات دری:

این رشته متشکل از ۳۲ نفر محصل و ۲۴ نفر محصله میباشد که در صنف

دوم، سوم و چهارم مصرف تحصیل اند. مضامین فلسفه، تاریخ ادبیات، متون، اصول نگارش، بیدل شناسی، عروض و قافیه، بدیع و بیان، معانی، تصوف، تاریخ ادبیات عرب، صرف و نحو عربی، تاریخ تعلیم و تربیه، زبان شناسی، دستور زبان، اصول تدریس زبان، مطالعات ادبی، اخلاق، علم الاجتماع، ترجمه، اجمال ادب پښتو، اصول تحقیق، لسان و غیره را

استادان مجرب زبانی مانند: پوها ند مجددی، پوها ندمك الشعراء استاد بیتاب  
 پوها نندا کتر جاوید، پوهندوی غلام صندرز پنجشیری، پوهنمل محمد نسیم نگهت  
 سعیدی، پوهنمل محمدرحیم الهام، پوهیالی عبدالقیرم قویم، بناغلی اسدالله - بیب،  
 بناغلی عبدالخالق وفایی و بناغلی محمد اسحق مضطرب، تدریس میکنند.

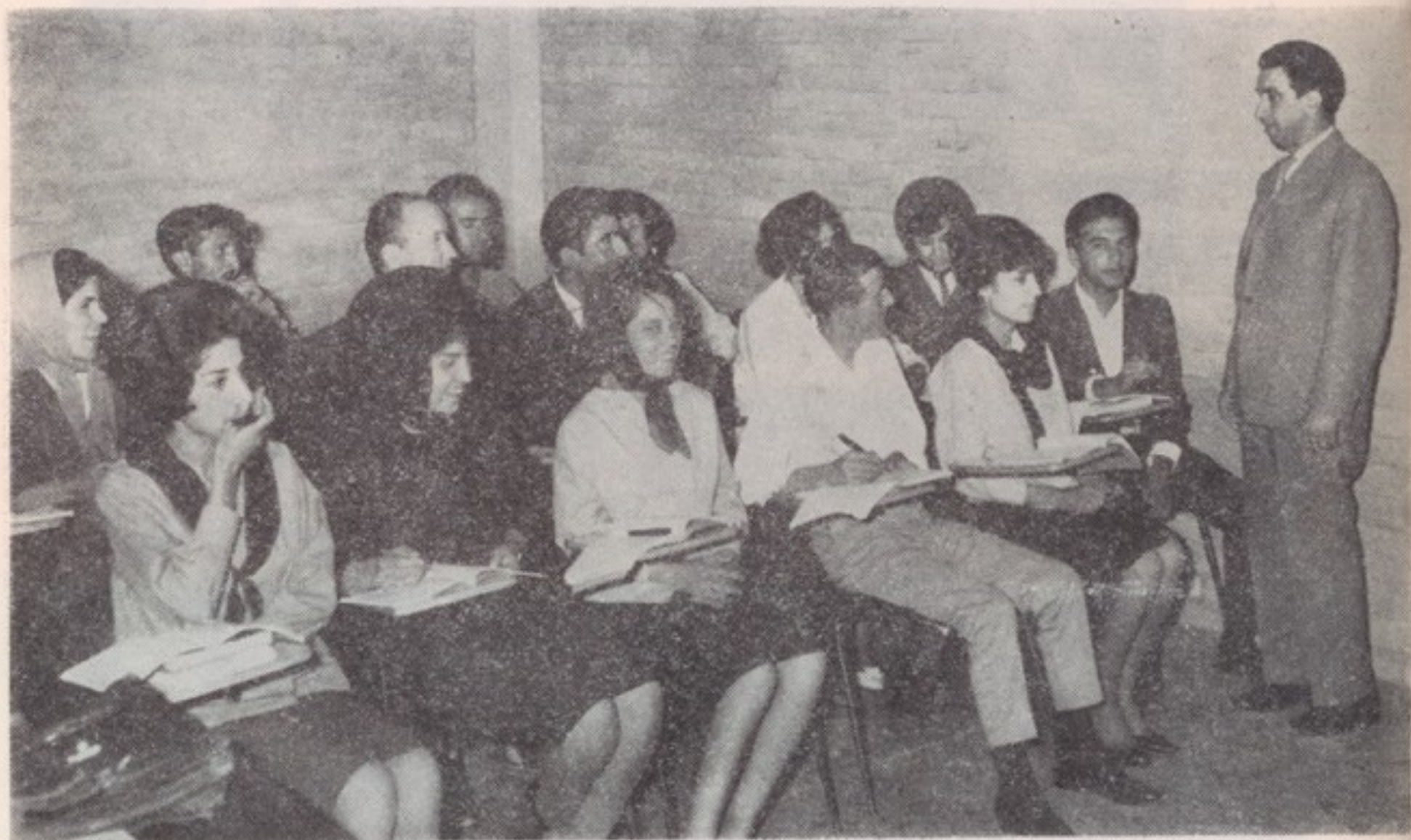


پوهندوی غلام صندرز پنجشیری به تدریس تاریخ ادبیات عرب در صنف چهارم  
 در مشغول میباشند

### آرشیف تاریخ و جغرافیه:

در شعبه تاریخ و جغرافیه ۴۳ نفر محصل و ۱۸ نفر محصله درس میخوانند.  
 استادان این شعبه عبارت اند از: پوها نندا کتر اعتمادی، پروفیسور میوندی، پوها نندا  
 دا کتر صالح، پوهنوال میر حسین شاه، پوهنوال دا کتر علمی، پوهنوال دا کتر عابد،  
 پوهنوال علی محمدزهما، پوهیالی حمیدالله امین و پوهیالی عبدالرحمن سدید. این استادان  
 مضامین تاریخ سیاسی، تمدن غرب، تاریخ تمدن شرق، تاریخ اسلام، تاریخ هنر،  
 تاریخ افغانستان، تاریخ نویسان، تاریخ مالک مجاور، جغرافیه شهری، جغرافیه

ممالک معظم، جغرافیه اقتصادی، جغرافیه بشری، جغرافیه فزیکي، اقلیم شناسی، کارتوگرافی، توپوگرافی، جغرافیه منطقی، اصول تحقیق، فلسفه، لسان و غیره را تدریس میکنند.



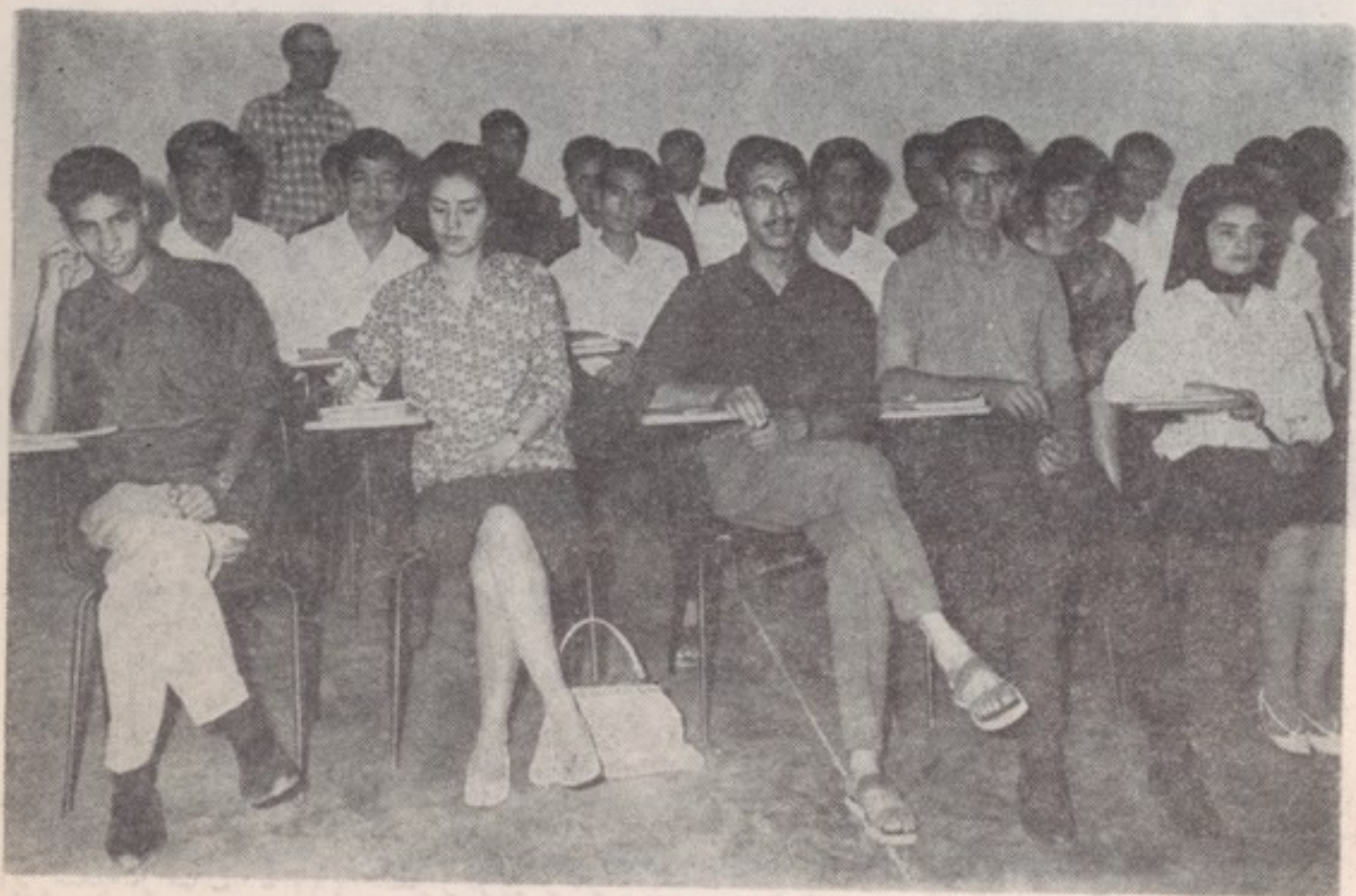
محصلان صنف سوم تاریخ و جغرافیه پوهنځی ادبیات به تشریحات پوهنوال دا کتر علمی استاد تاریخ اسلام پوهنځی ادبیات گوش میدهند.

#### ۴- شعبه ژورنالیزم:

این شعبه در سال ۱۳۴۰ به منظور تربیه ژورنالیست ها بمیان آمد و در سال ۱۳۴۳ در زمان ریاست پوهنتون دکتور رحامد اولین دسته فارغان خویش را جهت پیشبرد امور مربوطه بوزارت مطبوعات معرفی داشت. مضامین این رشته را، رادیو تلویزیون، ژورنالیزم مقایسوی، اعلانات، روزنامه نگاری، وقایع روز، نگارش، صحافت، روحیات اجتماعی، فلسفه، علم سیاست، روابط بین المللی، مناسبات بین الدول، تاریخ افغانستان تاریخ قرن بیست، تاریخ اسلام، جغرافیه اقتصادی، مبادی اقتصاد، اجمال ادب

پښتو، اجمال ادب دري، ترجمه، نايپ و عكاسي احتوا مي كند. استادان شعبه ژورناليزم را علاوه از پوهنمل هاله و ښاغلي راضي كه بصورت اختصاصي در آن تدريس ميكنند، برخي از استادان ديدار تمننت هاي ديگر اين پوهنځي از قبيل: پوهنوال زهما، پوهنوال داکتر عابد و ښاغلي حبيب الله تزي و عده از اراکين برجسته وزارت مطبوعات از قبيل:

ښاغلي روښان، ښاغلي کشکي، ښاغلي داکتر محمود حبيبي و بعضي از پروفيسران خارجي مانند ښاغلي رايت و داکتر هرش تشكيل ميدهد. اين ديدار تمننت فعلاً ۵۰ نفر محصل و ۱۲ نفر محصله دارد.



پروفيسر رايت كه تحت پر و گرام فولبرايت باشعه ژورناليزم پوهنځي ادبيات همكاري ميكنند، در حال تدريس ژورناليزم مقايسوي در صنف دوم ژورناليزم ديده ميشوند.



پوهاند مجددي رئيس پوهنځي ادبيات ازجریان تدریس زبان در لابراتوار  
 د پپارتمنت فرانسوی باز دید بعمل می آورند . درین عکس بناغلی ژیلت و  
 بناغلی سلیم استادان این د پپارتمنت نیز دیده میشوند .



محصلان د پپارتمنت فرانسوی پوهنځي ادبيات بصورت عملی د لابراتوار  
 مشغول فراگرفتن زبان فرانسوی میداشند

بسم الله الرحمن الرحيم  
٥٠٥  
(التف  
تأني  
هو بشر  
تريفة  
لما ن  
بنا ب  
نظي  
اب  
لما آ  
حصا  
به آ  
في رفا  
ض ان  
مورث  
ا  
ق  
ن  
سج  
بنا  
ويك

## ۵ - شعبه لسان های خارجی :

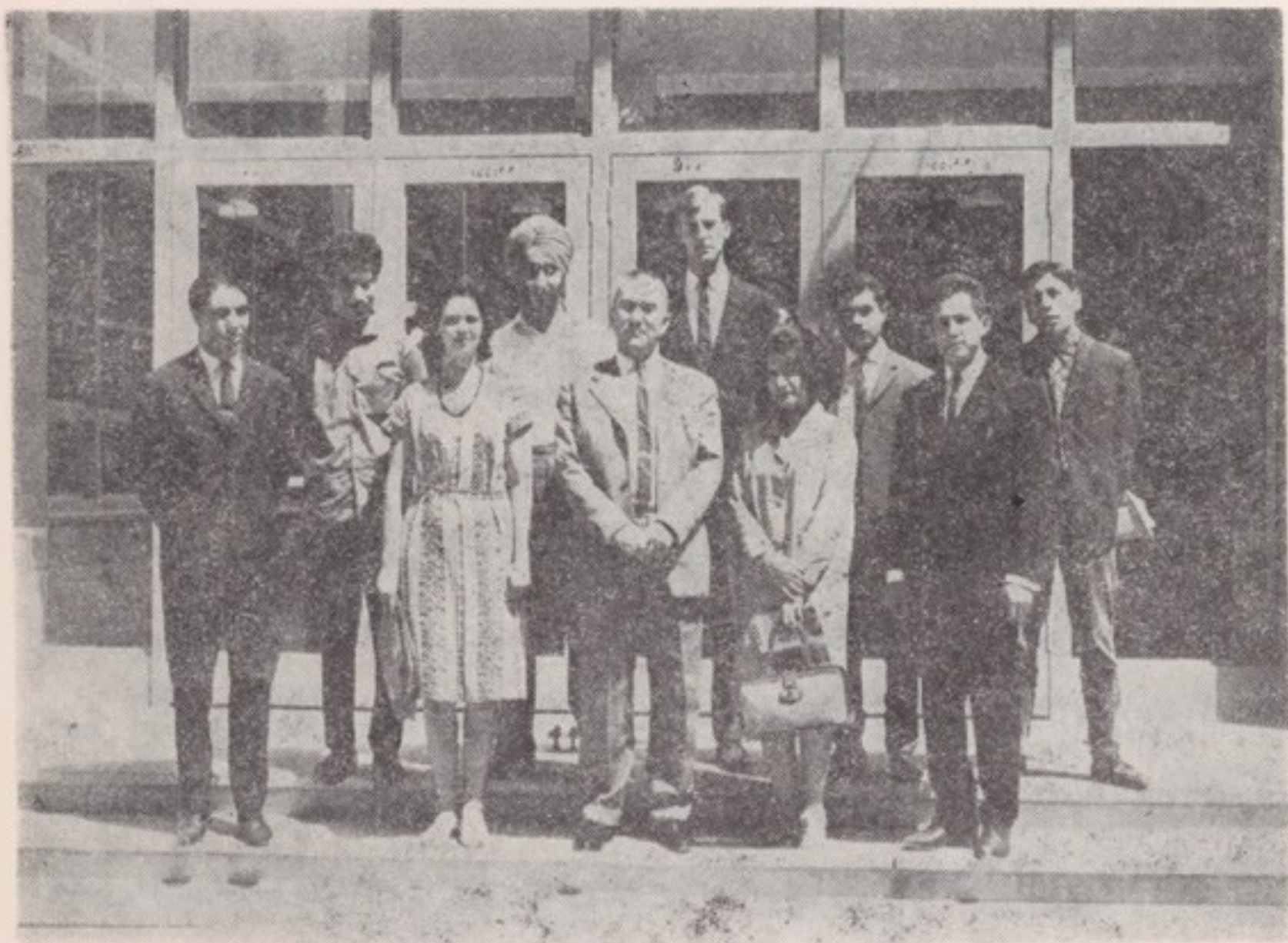
(الف) آلمانی : در سال ۱۳۴۰ حسب صواب دید مقامات صلاحیت دار ، شعبه آلمانی در چوکات پوهنځی ادبیات بوجود آمد و در سال ۱۳۴۳ نخستین فارغان خویش را به جامعه تقدیم داشت. دیپار تمنت آلمانی غیر از تربیه متخصصان زبان و ادب آلمانی در این پوهنځی ، در تدریس لسان آلمانی برای شاگردان پوهنځی های دیگر نیز فعالیت مینماید . اکنون درین رشته دو نفر پروفیسور آلمانی و دو نفر استاذ یعنی بناغلی محمد عیسی و بناغلی زمریالی مشغول کار اند .

(ب) رشته فرانسوی : این شعبه در سال ۱۳۴۴ عرض وجود کرد . هدف بمیان آمدن آن تربیه متخصصین زبان و ادب فرانسوی است . این شعبه فعلاً چهار نفر محصل و سه نفر محصله دارد . درین شعبه غیر از مضا مین اختصاصی شعبه مذکور جهته آگاهی از ثقافت و کلتور افغانستان ، مضمون تاریخ افغانستان ، تاریخ ادب دری ، فلسفه ، جغرافیه افغانستان و نظایر آن نیز تدریس می گردد . استادان این شعبه بعضی از پروفیسوران خارجی و داخلی میباشدند . درین دیپار تمنت تدریس لسان اکثرأ بصورت عملی در لابراتوار صورت می پذیرد .

## ۶ - شعبه محصلان خارجی :

از آنجا بیکه افغانستان عزیز با همه ممالک جهان را بطه دوستی و سیاست بیطرفی دارد ، همه ساله بکعداد محصلان را از ممالک مختلف جهان می پذیرد و آنها را در رشته های زبان و ادب پښتو و دری چون متخصصین لایق تربیه می دارد . همچنان زمینه آشنایی فرهنگ و کلتور دیرینه این خطه باستانی را به آنان فراهم میسازد . تا حال در حدود (۹۰) نفر محصل خارجی از ممالک اضلاع متحده امریکا ، روسیه ، جمهوریت متحد عربی ، جمهوریت مردم چین ، هندوستان

جاپان ، و غیره از پوهنځی ادبیات در رشته های متذکره تصدیق نامه ها گرفته اند . در حال حاضر ۱۳ نفر محصل خارجی از ممالک مختلف در پوهنځی ادبیات مصروف تحصیل اند .



یکدسته از محصلان خارجی پوهنځی ادبیات با رئیس پوهنځی و بعضی از استادان شان

#### ۷ - مؤسسه زبان شناسی :

این موسسه در سال ۱۳۳۹ تحت آمریت پوهنمل محمد رحیم الهام در پوهنځی ادبیات افتتاح شد و فعلاً بناغلی پوهنمل نور احمد شا کر در رأس آن قرار دارد . مؤسسه زبان شناسی به منظور تحقیق و ثبت لهجه های مختلف افغانستان و ترتیب اطلس زبان های این سرزمین تشکیل شده است . اعضای شعبه مذکور عبارت اند از : پوهنمل محمد رحیم الهام ، بناغلی حبیب الله تری ، پوهیالی پالوال ، پوهیالی مجاور احمد زیار و بناغلی بیایزید اشک .



موسسه زبانشناسی افغانستان با موسسات بین المللی زبانشناسی صرف، از نگاه چگونگی تحقیقات زبانه‌ها و لهجه‌های افغانستان و تهیه اطلس زبانه‌های این مملکت، رابطه دارد. این موسسه تا حال به ثبت لهجات در ۱۱۴ نقطه کشور پرداخته است.

### ۸- موسسه جغرافیة:

این موسسه در سال (۱۳۴۰) در چوکات پوهنځی ادبیات پدید آمد. موسسه جغرافیة، بطور عموم دو مرام دارد:

هدف اول آن را بلند بردن سویته دانش محصلان در مورد علم جغرافیة از طریق نظری تشکیل میدهد. و منظور دومی آن ایجاد فعالیت‌های تحقیقاتی از طریق کشیدن نقشه‌ها و ملاحظه نقاط مختلف است.

موسسه جغرافیة تا حال نقشه حوزه‌های کابل و بامیان را رسم و یا گرامهای اقلیمی ولایت کابل؛ هرات و قندهار را تکمیل نموده است. اعضای موسسه جغرافیة عبارت اند از: پوهنیار عارض، پوهیالی حمیدالله امین و پوهیالی عبدالرحمن سدید.



بعضی از محصلان صنف اول پوهنځی ادبیات در موسسه جغرافیة تحت نظر استادشان بناغلی امین اصول نقشه کشی را آموزند.

## مدیریت نشرات:

پوهنځی ادبیات جهت اشاعه آثار گرانبهای استادان خویش که متضمن شرح و ایضاح مدنیت افغانستان است، اقدامات جدی بعمل آورده است. مدیریت نشرات این پوهنځی که اکنون توسط ښاغلی محمد حسین راضی اداره میشود، علاوه بر



پوهاند مجددی رئیس پوهنځی ادبیات به ښاغلی راضی مدیر نشرات پوهنځی راجع به طبع نشریه معرفی پوهنځی ادبیات هدایات لازمه میدهد

مجلات ادب، وژمه، جغرافیا و بلوتین جغرافیه، کتب ذیل را نیز نشر کرده است:

۱- علم تربیه	ترجمه	مرحوم هاشم شایق
۲- علم معانی	تألیف	پوهاند ملک الشعر استاد بیتاب
۳- علم بدیع	»	»
۴- علم بیان	»	»
۵- دستور زبان فارسی	»	»

- ۶- عروض و قافیه تألیف پوها ندملك الشعر استاد بیتاب
- ۷- حدود العالم ترجمه پوهنوال میر حسین شاه
- ۸- مقالات اجتماعی و فلسفی » علی محمدزهما
- ۹- سرگذشت تمدن » »
- ۱۰- نور جهان و جها نگیر » » دا کتر علمی
- ۱۱- تاریخ قدیم چین » پوهنمل محمد نسیم نگهت سعیدی
- ۱۲- متن های قدیم فارسی تألیف » »
- ۱۳- د تاریخ په باره کښی تألیف حسن ساپی
- ۱۴- د جبر او اختیار دیا لکتیک » بنا غای مجروح
- ۱۵- د پښتو گرامر ترجمه پوهنمل محمد رحیم الهام
- ۱۶- آثار برگزیده تألیف پوها ند دا کتر جاوید
- ۱۷- خلاصه المریدین تألیف شمس الدین با مقدمه پوهنوال میر حسین شاه
- ۱۸- آسیای مرکزی تا قرن دوازده ترجمه - پوهنوال علی محمدزهما

# گزارش‌های پوهنچی ادبیات

از پروفسور آن‌خارجی همواره دعوت بعمل می‌آید تا برای استادان و محصلان پوهنچی ادبیات کنفرانس‌هایی ایراد نمایند

بناغلی‌متین اند دانشمند و ژورنالیست معروف دولت دوست ما ترکیه که چندی قبل برای ایراد یک سلسه کنفرانسها وارد کابل شده بودند از پوهنچی ادبیات پوهنتون کابل بازدید بعمل آورده با پوهانند مجددی رئیس پوهنچی ادبیات و بعضی از استادان آن پوهنچی ملاقات تعارفی بعمل آوردند.

وی طی اقامت مختصر خویش در کابل پیرامون منشاء ثقافت عثمانی و ترک، انکشاف و تکامل صحنه‌های تمثیل و تیا تر و انواع مشخصات رقصهای ترکی کنفرانس‌هایی در تالار آدیتوریم پوهنتون کابل نیز ایراد کردند.

بناغلی‌متین اند که مقالات متعددی جهت معرفی ارزشهای ثقافتی و فرهنگی جامعه ترک نگاشته است، ضمن کنفرانس اخیر خود راجع به سوابق درامه نویسی و علل پسمانی هنر تمثیل در ترکیه قدیم مطالبی شرح داده و متذکر شد که بمیان آمدن صحنه‌های تمثیل عصری و جنبشهای درامه نویسی در ترکیه امروز مرهون توجهات خاص اتاتورک مرجوم می‌باشد. موصوف طی کنفرانس خود علاوه نمود، امروز ترکیه در راه تقویت و حمایت از هنر تمثیل درامه نویسی

# بعضی از استادانیکه فعلاً در پوهنځی ادبیات

مشغول تدریس هستند



ذواتیکه درین عکس دیده میشوند عبارتند از : قطار ایستاده (از چپ بر راست) :  
پوهنمل محمد نسیم نگهت سعیدی ، پوهنوال میر حسین شاه (معاون پوهنځی) ، پوهاند  
غلام حسن مجددی (رئیس پوهنځی) ، پوهاند داکتر غلام فاروق اعتمادی ،  
پوهاند ملک الشعراء استاد بیتاب ، پوهندوی غلام صدف پنجشیری ، پوهنوال  
داکتر سید محمد یوسف علمی و بناغلی حبیب الله پښتون زوی .  
قطار نشسته (از چپ بر راست) : پوهنمل محمد رحیم الهام ، پروفیسور گلن رایت  
و بناغلی محمد حسین راضی .

بیرزه  
ساتی  
ضامی  
ج  
دی دکت  
مخیر الذوق  
دی لایم  
تاریخ  
طافه  
مط  
بحصا  
بالتی  
دی که  
مرف  
بوت که  
قرام  
دیوان  
بیرزه

موء مساتى را جهت تر بیت ورشد استعداد های هنرى که ممثل ارز شهای فرهنگى واجتماعى هر جامعه میباشد در هر گوشه و کنار کشور ترک تاسیس نموده است

### دیپلوم های چهار نفر از محصلان اتحاد شوروى توزیع شد

چندی قبل بمناسبت توزیع دیپلوم های محصلان خارجى پوهنځی ادبیات محفلى در سالون آن پوهنځی دایر شده بود که در آن بناغلی دکتور عبدالصمد حامد رئیس پوهنتون کابل، پوهاند مجددی رئیس پوهنځی ادبیات، برخی از استادان آن پوهنځی و سکرتر اول سفارت جما هیرا شتر اکیه شوروى و محصلان اتحاد شوروى اشتراک ورزیده بودند.

ابتداء پوهاند مجددی رئیس پوهنځی ادبیات ضمن بیانیة مختصرى مبنی بر حسن روابط فرهنگى افغانستان و اتحاد جما هیر شوروى، محصلان را به بناغلی دکتور عبدالصمد حامد رئیس پوهنتون کابل معرفی کرده از ایشان خواهش نمود که دیپلوم های محصلان را برایشان اعطا فرمایند.

بناغلی دکتور عبدالصمد حامد رئیس پوهنتون کابل کامیابی محصلان شوروى را تبریک گفته دیپلوم ها را به محصلان اعطا نمود. وی ضمن بیانیة خویش از انکشاف مزید روابط فرهنگى بین افغانستان و اتحاد جما هیر شوروى متذکر شده دوام و تکامل همچو روابط و همکارىهای علمى را آرزو کرد.

قرار معلوم تعداد محصلان شوروى که تا کنون در پوهنځی ادبیات تحصیل نموده اند به ۳۵ نفر بالغ میگردد که من جمله سال گذشته ۷ نفر آنها باخذ دیپلوم موفق شده اند.

# سیمینار هاو ایراد کنفرانسهای

## پروفیسر ان خارجی در پوهنځی ادبیات

پروفیسور برنارد لوویس که استاد کرسی تاریخ شرق میانه پوهنتون لندن میباشند، تحت پروگرام بریتش کنسل برای یک بازدید سه هفته ای از افغانستان و نقاط تاریخی آن بتاريخ دوم ماه می ۱۹۶۵ وارد کابل شدند.



پروفیسور لوویس طی اقامت مختصر شان در کابل برای محصلان دپارتمنت تاریخ پوهنځی ادبیات یک سلسله سیمینارهای علمی را دایر نموده راجع به موضوعات تحقیق در تاریخ و اساسات تاریخ نگاری با استادان دپارتمنت تاریخ این پوهنځی مباحثاتی بعمل آور دند. علاوه تاً پروفیسور لوویس ساعت دو نیم بعد از ظهر روزهای ۲۸ و ۱۹ ثور راجع به «لسان

پروفیسور لوویس

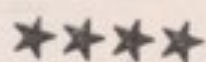
سیاست در اسلام» و «اکتشافات مسلمین در یورپ»

در تالار آدیتوریم پوهنتون کابل کنفرانسهای ایراد نمود که طرف دچسپی حضار قرار گرفت.

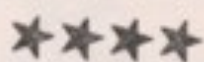
جهت استماع کنفرانس های مذکور بناغاود کتور محمدانس وزیر معارف، دکتور خا مدریس پوهنتون کابل، پوهاند غلام حسن مجددی رئیس پوهنځی



ادبیات، علما و فضلاى پایتخت و محصلان پوهنځی ادبیات حضور بهم رسانیده بودند.



پروفیسور شپولر مستشرق آلمانی که تاریخ اسلام و جغرافیای تاریخی رادر پوهنتون ها مهورگت تدریس میکند، بنا بدعوت حکومت افغانستان برای يك بازديد دو هفته ای روز اول ماه می وارد کابل شد. پروفیسور شپولر که در تاریخ افغانستان و ممالک شرق قریب و آسیای غربی تخصص دارد، در طول اقامت خویش بکابل برای استادان و محصلان پوهنځی ادبیات در باره موضوعات «تاریخ و اداره افغانستان در اوایل دوره اسلامی» و «مقاومت مردم افغانستان در برابر تهاجم مغل» کنفرانسهائی در تالار آدیتوریم پوهنتون کابل ایراد نمود. جهت استماع کنفرانس های مذکور بنا غلو دکتور محمد انس وزیر معارف، دکتور حامد رئیس پوهنتون، پوهاند مجددی رئیس پوهنځی ادبیات و جلال تما ب سفیر کبیر جمهوریت اتحادی آلمان و برخی ار علمای دیگر حضور بهم رسانیده بودند. پروفیسور شپولر ضمن این توقف مختصر از اکثر نقاط تاریخی کشور بازدید بعمل آوردند.



پروفیسور ناراین رئیس شعبه تاریخ فرهنگ و باستانشناسی هند قدیم و رئیس پوهنځی هندشناسی یونیورسیتی بنارس ساعت ۳ بعد از ظهر روز ۲۷ جون ۶۵ برای يك توقف دو هفته ای جهت مشاهدات آثار و نقاط تاریخی افغانستان وارد کابل شدند. در میدان هوایی بناغلی توخی نماینده مدیریت عمومی روابط فرهنگی پوهنتون کابل و بناغلی راضی نگارنده این نامه و مدیر نشرات پوهنځی ادبیات از پروفیسور ناراین استقبال بعمل آوردند.

پروفیسور ناراین ضمن اقامتش در افغانستان بر علاوه بازدید از نقاط تاریخی کشور



پروفیسور ناراین

یك سلسله كنفرانسها و سيمينارهای تاريخی  
را نيز برای محصلان و استادان ديپارتمنت  
تاريخ و جغرافيه پوهنځی ادبیات دایر نمود .  
مباحثاتی که میان پروفیسور ناراین  
و پوها ند دكتور فاروق اعتمادی آمر  
ديپارتمنت تاريخ پوهنځی ادبیات صورت  
گرفت بسیار جالب مینمود .



دكتور سيد امير حسن عابدی استاد كرسی زبان دری پوهنتون دهلی که چندی  
قبل تحت پروگرامهای فیلوشپ برای انجام مطالعاتی در مورد نوشتن کتابی  
مبنی بر ادبیات هندو افغان به کابل آمده بودند  
ساعت ۱۰ قبل از ظهر روز ۱۵ سرطان  
در اطراف روابط ادبی افغانستان و هند  
کنفرانسی ایراد نمود جهت استماع کنفرانس  
مذکور پوها ند مجددی رئیس و استادان  
و محصلان پوهنځی ادبیات با بعضی از نمایندگان  
سفارت هندوستان مقیم کابل اشتراك  
ورزیده بودند .



دكتور عابدی





یکدسته از محصلان صنف اول پوهنځی ادبیات با بعضی از استادان شان .

ادبیات و علوم انسانی  
 کلاس اول  
 کلاس دوم  
 کلاس سوم  
 کلاس چهارم  
 کلاس پنجم  
 کلاس ششم  
 کلاس هفتم  
 کلاس هشتم  
 کلاس نهم  
 کلاس دهم  
 کلاس یازدهم  
 کلاس سیزدهم  
 کلاس چهاردهم  
 کلاس پانزدهم  
 کلاس شانزدهم  
 کلاس هجدهم  
 کلاس بیستم



پوهنځی تالیف

د لیکونکو نوم: پوهنځی تالیف  
لومړنۍ نورو پوهنځی تالیف



پوهنځی تالیف  
د لیکونکو نوم: پوهنځی تالیف  
لومړنۍ نورو پوهنځی تالیف

پوهنځی تالیف  
د لیکونکو نوم: پوهنځی تالیف  
لومړنۍ نورو پوهنځی تالیف

پوهیالی عبدالقیوم «قویم»

مدیریت نشرات پوهنځی ادبیات از  
همکارینهای مداوم و بسیار مفید پوهیالی  
عبدالقیوم قویم در امور نشراتی و بالخاصه  
طبع این نشریه کمال امتنان داشته و بپاس این  
همکاریشان عکس موصوفرا در این نشریه  
چاپ مینماید.

## هيات تحرير

پوهنوال مير حسين شاه  
پوهنوال علي محمد زهما  
پوهنوال دا کتر علمي  
پوهنامل محمد رحيم الهام

### اشترک

محصلان و متعلمان : ۱۲- افغانی  
مشترکان مرکز : ۱۵- افغانی  
مشترکان ولايات : ۱۸- افغانی

### آدرس

مجله ادب ، پوهنځی ادبیات  
پوهنتون کابل ، علی آباد  
کابل ، افغانستان

مجله ادب در هر شماره فصالی را ببحث در باره کتابهای تازه و معرفی  
آثار جدید علمی و ادبی اختصاص میدهد .

از عموم نویسندگان و مترجمان خواهشمند است که يك نسخه از کتاب  
خود را بداره مجله ادب بفرستند تا درین فصل مورد بحث قرار گیرد .

مدیریت نشرات پوهنځی ادبیات

ت: ۱۲  
ت: ۱۵  
ت: ۱۸

تازه و ...  
تاسف ...  
تحت قرار ...  
تشی الیوان

# ADAB

BI-MONTHLY PERSIAN MAGAZINE

of the

Faculty of Letters

University of Kabul

Afghanistan

Vol. XIII, No. 3 Aug - Sep. 1965

**Editor**

**M. H. Razi**

**Annual Subscription:**

**Foreign Countries - 2 Dollars**

**Education Press**

دپوهنې مطبعه  
د افغانستان د کلتوري وراثت د ساتنې د کورنۍ لخوا



**Get more e-books from [www.ketabton.com](http://www.ketabton.com)  
Ketabton.com: The Digital Library**